

Oppsummering arbeidsgrupper: Etisk handel i offentlig sektor

Initiativ for etisk handel (IEH) hadde ansvaret for gjennomføringen av to av fire arbeidsgrupper under konferansen:

1) *Forankring av etisk handel: Eksempel Stavanger kommune.* Ordstyrer / gruppeleder Kristin Holter, partner og daglig leder i Stakeholder AS

2) *Etiske krav i offentlig innkjøp: Hva er utfordringene? Hva er løsningene?* Ordstyrer / gruppeleder Magne Paulsrud, rådgiver IEH

Arbeidsgruppene ble gjennomført to ganger. Her følger en oppsummering.

Arbeidsgruppe 1: Forankring av etisk handel: Eksempel Stavanger kommune

Modell fra veilederen "Etiske krav i offentlige anskaffelser"

Hvordan forankre arbeidet i virksomheten? Strategisk forankring i virksomheten er sentralt og et suksesskriterium. For kommune / fylkeskommune innebærer det et politisk vedtak, og en innkjøpsfunksjon som er faglig og ressursmessig beredt til å håndtere de nye innkjøpskravene.

Behovet for et godt gjennomarbeidet og pedagogisk saksfremlegg må ikke undervurderes. Etisk handel er et nytt tema som krever ny kunnskap. IEH erfarer at kunnskapen om temaet ofte er begrenset, både i administrasjonen og hos politikerne. Det vil være vanskelig å samle støtte for at kommunen skal stille etiske krav uten at kunnskapen om hvorfor det er nødvendig, og hva det innebærer, er etablert. Utover det å redegjøre for etisk handel som tema og hvorfor det er viktig at kommunen stiller slike krav, må det gjøres en vurdering av behovet for ressurser og kompetanse og hvordan disse behovene skal dekkes. Et politisk vedtak bør følges av en konkret handlingsplan.

På IEHs hjemmesider finnes eksempler på saksfremlegg og vedtak, og mal for handlingsplan og eksempel på handlingsplan: <http://www.etiskhandel.no/noop/page.php?p=Artikler/2863.html&d=1>

Flere offentlige virksomheter har, eller er i ferd med å utarbeide, handlingsplan for etisk handel: Stavanger kommune, Bærum kommune, Stavanger fylkeskommune, Moss kommune, Grenlandskommunenes Innkjøpsenhet, Helse Sør-Øst, m.fl.

Kjartan Møller, fagsjef anskaffelser i Stavanger kommune, fortalte om kommunes forankrings- og implementeringsprosess for etisk handel:

- Innmelding i IEH høsten 2007
- I juni 2009 vedtok ny anskaffelsesstrategi og handlingsplan for etisk handel
- Implementering av handlingsplanen starter høsten 2009
- Handlingsplanen revideres i 2011

Møller listet opp hva han mener er viktig å sikre en god forankrings- og implementeringsprosess:

- En fungerende innkjøpsfunksjon
- Bevissthet og forståelse omkring de kravene som stilles
- Ressurser og kompetanse

Under diskusjonen ble særlig to forhold trukket frem:

1) En fungerende innkjøpsfunksjon. I mange kommuner er innkjøp ofte desentralisert og fragmentert. Dette gjør det utfordrende å innføre etiske innkjøpskrav.

2) Tilstrekkelig med ressurser. Innkjøpsfunksjonen sliter med få / lite ressurser, og er ikke i stand til å håndtere nye krav. Dette er en utfordring i både små og store kommuner.

Presentasjonen til Kristin Holter og Kjartan Møller er vedlagt.

Arbeidsgruppe 2: Etiske krav i offentlig innkjøp: Hva er utfordringen? Hva er løsningen?

Modell fra veilederen "Etiske krav i offentlige anskaffelser"

Etiske krav i offentlig anskaffelser er et nytt tema og representerer noen "nye" utfordringer. Dette kom frem / ble diskutert på arbeidsgruppene:

Utfordringer	Beskrivelse
Engasjement	Viktig med engasjement hos politikere og i administrasjonen for å skape forståelse for viktigheten og nødvendigheten av å stille etiske krav.
Forankring og implementering	Det er vel så viktig med forankring i administrasjonen som hos politikerne. En god plan og strategi for implementering er avgjørende.
Ressurser	Når politikerne vedtar at det skal stilles etiske krav, må ressurser følge med: Penger og personell må følge vedtaket. Det må settes av midler i budsjettet. Opprette prosjektstilling (for et år eller to)
Organisering av innkjøp	Små kommune kan inngå samarbeid med andre små kommuner (danne innkjøpsforum / innkjøpssamarbeid). Knutepunktene i hvert fylke (disse er under etablering) vil kunne bidra i denne sammenheng.
Kunnskap i virksomheten	Innkjøpere trenger kunnskap om etisk handel, hva de etiske kravene innebærer / betyr, og hvordan kravene kan følges opp. IEH holder kurs for innkjøpere, ledere og politikere.
Kunnskap hos leverandør	Leverandører trenger kunnskap om etisk handel. Det bør få vite hva de kan forvente fremover.

	<p>Det er derfor viktig å involvere og spille på lag med leverandørene. Mange leverandører ønsker de nye kravene velkommen.</p>
Standardisering av krav	<p>Leverandører til offentlig sektor må møte de samme etiske kravene, uavhengig av hvem de leverer til. Det betyr at kravene må standardiseres.</p> <p>De etiske kravene som anbefales i veilederen "Etiske krav i offentlige anskaffelse" er standard / uavhengig av produkt.</p>
Standardisering / effektivisering av oppfølging	<p>Standardisering av metoder for oppfølging, inklusive krav til dokumentasjon. Det vil gjøre det lettere for innkjøpere og leverandører.</p> <p>Veilederen "Etiske krav i offentlige anskaffelser" anbefaler ulike metoder for oppfølging. Disse er under uttesting, og erfaring så langt viser at det er behov for videreutvikling. IEH har påbegynt dette arbeidet, blant annet skal det lages en revidert utgave av egenrapporteringsskjema for agenter / importører. Det vil også lages andre relevante ressurser.</p> <p>Etablering av en "kommunal controller-funksjon": At vedkommende utfører / gjennomfører oppfølging av kontrakter for egen virksomhet. Vedkommende kan også leies ut til andre virksomheter.</p> <p>Bør Difi opprette en statlig kontrollfunksjon?</p> <p>Hvordan vurdere informasjon fra leverandører, for eksempel fra egenrapporteringsskjema? Hvordan skal dokumentasjon fra evalueres?</p>
Rammeavtale versus engangsl levering	<p>Lettere å følge opp leverandører ved rammeavtale.</p>
Hvor langt bakover i leverandørkjeden skal de etiske kravene gjelde? Krav til sporbarhet.	<p>I utgangspunktet gjelder kravene i hele leverandørkjeden, men i praksis viser det seg vanskelig og umulig å full oversikt til enhver tid. Derfor bør kravene, som et minimum, gjelde der varen tilvirkes. Etter hvert som virksomheten gjør seg erfaringer, kan kravene gjøres gjeldende</p>

	<p>lenger bak i kjeden.</p> <p>Det er viktig at oppdragsgiver krever informasjon om leverandørkjeden. Det betyr at leverandøren må vite hvor varene de selger er produsert. Hvis ikke vet de heller ingenting om arbeidsforholdene på produksjonsstedet.</p>
"Myter"	<ol style="list-style-type: none"> 1. Etske krav fører til færre tilbud! Svar: Det stemmer ikke. Erfaringer viser at leverandørene ønsker kravene velkommen. 2. Varene blir dyrere når det stilles etiske krav! Svar: Det kommer an på hvordan vi sammenligner. Det er ikke veldig relevant å sammenligne en lovlig produsert vare med en vare produsert under ulovlige og uforsvarlige forhold. 3. Vi er så små! Svar: Inngå samarbeid med andre små kommuner. Delta i innkjøpsamarbeid.
Konkurransforhold lokalt	<p>Hensynet til små, lokale leverandører = dilemma?</p> <p>Det ble uttrykt bekymring for at små, lokale leverandører kan bli utkonkurrert av de store: At det er de store som har best forutsetning for og ressurser til å utforme systemer og rutiner for etisk handel.</p>
"Ressurscenter"	<p>Små kommuner etterlyser et ressurscenter de kan henvende seg til. Etablering av knutepunkter i hvert fylke er en god begynnelse. Knutepunktene er blant annet ment å fungere som "eksperter" på miljø og samfunnsansvar.</p>

Ressursdokumenter og maldokumenter kan lastes ned fra IEH sine hjemmesider under:
http://www.etiskhandel.no/Offentlig_sektor/index.html